

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Черкаський державний бізнес-коледж

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

*Матеріали XV Всеукраїнської
науково-практичної конференції*

19-20 квітня 2023

www.csbc.edu.ua

**Міністерство освіти і науки України
Черкаський державний бізнес-коледж**

**ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В
УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ**

**Матеріали
XV Всеукраїнської науково-практичної конференції
19-20 квітня 2023 рік**

Черкаси – 2023

УДК 338.31+65

ББК 65.1

Тенденції та перспективи розвитку економіки України в умовах сучасних викликів. Матеріали XV Всеукраїнської науково-практичної конференції. (19-20 квітня 2023 р. м. Черкаси). — Черкаси: ЧДБК, 2023. — 219 с.

Організаційний комітет конференції

Азьмук Н.А. – заступник директора з навчально-методичної роботи ЧДБК, д-р екон. наук, доцент - голова оргкомітету;

Кузнецова Н.Б. – завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу ЧДБК, канд. екон. наук, доцент;

Здір В.А. – завідувач кафедри обліку та фінансів ЧДБК, канд. екон. наук;

Піскова С.П. – завідувач відділення підприємництва та маркетингу ЧДБК;

Гмиря В.П. – доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу ЧДБК, канд. екон. наук, доцент;

Боровик Т.М. – відповідальний секретар.

Випуск тез наукових робіт науковців, представників підприємств, установ, організацій, здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, підготовлений за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Тенденції та перспективи розвитку економіки України в умовах сучасних викликів», яка відбулася 19-20 квітня 2023 року.

Представлені у матеріалах науково-практичної конференції тези учасників подані в авторській редакції та відображають власну наукову позицію авторів. Автори тез несуть повну відповідальність за точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних та джерел посилання.

© Черкаський державний
бізнес-коледж, 2023

© Колектив авторів, 2023

ЗМІСТ

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 1. УКРАЇНА КРИЗЬ ПРИЗМУ ГЛОБАЛЬНИХ СВІТОВИХ ТРЕНДІВ: РИЗИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

<i>ВІЛЮК Veronika</i>	Current Trends and Perspectives of the Development of Small and Medium-Sized Businesses in Ukraine	7
<i>БОРОВИК Тетяна</i>	Підготовка конкурентоздатного фахівця в умовах глобальних викликів	9
<i>ВАСИЛЬЧУК Євген</i>	Дорогоцінні метали як довгострокова інвестиція	11
<i>ВОЛОБУЄВ Микола</i>	Відродження промисловості України шляхом удосконалення управління трудовими ресурсами та організації виробництва через впровадження передових технологій	12
<i>ГАПОНЧИК Ірина</i>	Державна регіональна політика в Україні: особливості формування та виклики її реалізації	14
<i>ГВОЗДІЙ Валентин</i>	Наукові підходи до дослідження забезпечення економічного зростання підприємства	17
<i>ДЕРЕВ'ЯНКО Максим</i> <i>БАЛАН Дар'я</i>	Теорія та термінологія прийняття рішень з конкретним фокусом на процес вибору стратегічного постачальника	19
<i>КОТЛЯРОВ Євген</i>	Пропозиції щодо побудови регіонального ринку теплоенергії	22
<i>НЕЇЖКАША Світлана</i>	Структура ринку праці України та її вплив на зростання економіки	24
<i>ПАВЛЮКОВСЬКИЙ Олександр</i>	Енергетична безпека та роль України на світових енергетичних ринках	27
<i>ПАРХОМЕНКО Аліна</i>	Тінізація економіки України та заходи з її протидії	29
<i>ПОЛІЩУК Вадим</i> <i>МАРТОВЩУК Анастасія</i>	Дослідження ринку кредитних ресурсів України в умовах сучасних викликів	31
<i>ФЕСЕНКО Вікторія</i>	Якість життя населення	33
<i>ЧОРНА Анастасія</i>	Фінансово-економічні аспекти національної безпеки України	36
<i>ШЕВЧЕНКО Олександра</i>	Цифрова економіка: її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки	39
<i>WASIŁ Natalia</i> <i>WASIŁ Damian</i>	Economic Freedom and the Essence of the Ban on Advertising the Pharmacy and Pharmaceutical Services	41

ТЕМАТИЧНИЙ НАПРЯМ 2. ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

<i>БОЙКО Таїсія</i>	Втрати національного багатства України, зумовлених російською агресією	43
<i>КЛИМЕНКО Катерина</i> <i>САВОСТЬЯНЕНКО Максим</i>	Актуалізація пріоритетів співробітництва України з МВФ для повоєнного відновлення	46
<i>КОСТЮК Оксана</i>	Особливості ведення бухгалтерського обліку на підприємствах лісової галузі в умовах воєнного стану	48

[ebm.in.ua/journal/34_2022/%D0%A1%D1%85%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B0%20%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0%20%E2%84%961%20\(34\).pdf](https://ebm.in.ua/journal/34_2022/%D0%A1%D1%85%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B0%20%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0%20%E2%84%961%20(34).pdf) (дата звернення 24.03.2023).

5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України.
URL:<https://minfin.com.ua/ua/2022/11/01/94863482/> (дата звернення 22.03.2023)

6. Тіньова економіка в Україні: стан, тенденції, шляхи подолання : аналіт. огляд / [упоряд.: С. С. Чернявський, В. А. Некрасов, А. В. Титко та ін.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 152 с. URL:https://www.naiu.kiev.ua/files/naukova-diyalnist/naukovi-zahodi/zbirnuki/2017/tin_ekon.pdf (дата звернення 21.03.2023).

7. Фісуненко Н. О., Ткаченко П. І., Кузьменко А. О. Кримінологічна характеристика проявів тіньової економіки. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 3. С.232-239. URL:https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2021/01/s3_ua/38.pdf (дата звернення 22.03.2023).

УДК: 336.7

ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Поліщук Вадим

vadym.polischuk2@gmail.com

Мартовичук Анастасія

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк, Україна

В умовах сучасного економічного розвитку кредити є невід'ємною частиною економічної системи та важливою частиною економічних відносин. Сьогодні банківський кредит виконує посередницьку роль на всіх етапах виробничого процесу, сприяючи ефективному використанню обмежених ресурсів, сприяючи підвищенню рентабельності виробництва та сприяючи його розвитку. Позики позитивно впливають на розвиток світової та національної економіки. Крім того, банківські кредити сприяють виникненню нових суб'єктів господарювання, збільшенню кількості зайнятих, будівництву об'єктів соціально-культурного призначення, а отже забезпечують економічну стабільність. Позики складають близько 60-75% загальних активів банківських установ і забезпечують 2/3 їх сукупного доходу. Однак вони є найбільш прибутковою, але водночас і найбільш ризикованою частиною активів банку.

За період з 2018 по 2020 роки банківська система України відзначалася зменшенням обсягів корпоративного кредитування. У порівнянні з 2018 роком, у 2019 році обсяг скоротився на 97135 млн грн, а у 2020 році порівняно з 2019 роком – на 72601 млн грн. Причинами зменшення попиту на товари та послуги стали пандемія і жорсткі карантинні обмеження весною, які викликали суттєве скорочення діяльності окремих секторів економіки. Крім того, на відновленні корпоративного кредитування перешкоджають низька платоспроможність та слабка платіжна дисципліна позичальників, повільне відновлення реального сектору економіки України, а також значна кількість підприємств, що працюють в тіні. Зазначені інституційні ризики, на думку авторів, є головними чинниками, які визначають високу вартість кредитів. Незважаючи на це, загальний обсяг наданих кредитів в українській економіці за методикою Світового банку за 2018 рік зберігався на низькому рівні 50,6% ВВП, що в 2,7 рази нижче, ніж у світі (139,1% ВВП). Банки спрямовують вільні кредитні ресурси на інші, надійніші джерела отримання прибутку, що призводить до деформації ринку кредитних ресурсів. На цьому ринку квалітет платоспроможного попиту на кредити поєднується з високою вартістю пропозиції. Деформація, яка значною мірою відбувається, обумовлена екзогенністю попиту на ресурси банківського сектору, що виникає внаслідок необхідності фінансування дефіциту бюджету через продаж ОВДП банкам. Кредити фізичних осіб займають друге місце у структурі

кредитного портфеля, але протягом аналізованого періоду їх обсяг не однозначно змінювався. Наприклад, у 2019 році вони зросли на 9878 млн грн порівняно з 2018 роком, а в 2020 році вони знизилися на 7176 млн грн порівняно з 2019 роком. Зниження обсягів кредитів фізичних осіб насамперед пов'язано з негативними наслідками коронакризи, такими як зниження попиту на товари тривалого користування.

Введення воєнного стану створило нові виклики для кредиторів та позичальників. Верховна рада, НБУ прийняли важливі рішення щодо введення «кредитних канікул» на період воєнного стану, тимчасових пом'якшуючих особливостей оцінювання банками кредитних ризиків, які сприятимуть реструктуризації прострочених кредитів. Заборонено банкам на період воєнного стану та три місяці після його припинення вимагати сплату простроченої заборгованості особливим категоріям позичальників: військовослужбовцям ЗСУ, особам інших військових формувань, що захищають країну; особам з інвалідністю, спричиненою війною; членам сімей військовослужбовців, які загинули, померли чи пропали безвісти, осіб, які перебувають у полоні, з якими втрачено зв'язок, осіб, зниклих безвісти [1].

24 лютого 2022 року, під час введення воєнного стану в Україні, Національний банк України запровадив обмеження для банківської системи з метою стабілізації банківсько-фінансової системи та впливу на діяльність фізичних осіб та комерційних структур. Серед найважливіших обмежень можна виділити: обмеження транскордонного руху капіталу та фіксований курс; заборона на виплату дивідендів банками; введення "кредитних канікул" для позичальників; спрощення деяких операційних вимог; НБУ не буде вживати заходів до банків за порушення вимог до звітності після 24 числа. Завданням Національного банку України на сьогоднішній день є створення оптимальних умов для здійснення банками своїх функцій та обслуговування населення в умовах воєнного стану з метою зменшення негативного впливу військової агресії на банківську систему. Для визначення впливу російської військової агресії на ключові види банківської діяльності - кредитну, депозитну, валютну та загальну банківську систему, необхідно розглянути ризики, які виникають для банківської системи в умовах війни. Спочатку розглянемо наступні ризики: підвищений макроекономічний ризик, який проявляється в серйозній рецесії та бюджетному дефіциті; підвищений ризик капіталу, оскільки капітал банків не змінився значно з початку війни, але ризик зростає з продовженням війни; підвищений кредитний ризик через зменшення доходів населення та закриття підприємств; підвищений валютний ризик, але при фіксованих та збалансованих валютних курсах, валютні позиції наразі містять цей ризик; ризик зниження прибутковості вважається високим через збитки за кредитами та необхідність формування резервів на збитки за кредитами. Ці ризики можуть вплинути на результати діяльності банків і їх кількість, але можливо завдяки виваженій політиці НБУ та регулюванню економіки з боку держави, банки зможуть уникнути цих ризиків, пристосувавшись до умов війни або зазнають їх по мінімуму. До початку війни кредитні операції були одними з найбільших та найбільш затребуваних серед інших банківських операцій. Завдяки кредиту підприємці залучали додаткові ресурси для розширення виробництва та задоволення господарських потреб, а також населення залучало кошти на особисті потреби. Після початку повномасштабної війни попит на кредити знизився. У зв'язку з війною кредитний ризик став одним із найбільших, остаточні обсяги втрат від якого можна буде підрахувати лише з часом, тому що значна частина територій України окупована, не працюють підприємства, багато людей виїхали за кордон, а багато залишились без роботи, не маючи змоги сплачувати за кредитами та відсотками за ними.

В умовах непередбачуваних наслідків коронакризи доцільно здійснити такі основні організаційно-економічні заходи щодо вдосконалення процесу кредитування комерційних банків, а саме: розширення національної схеми доступного кредитування, тобто здешевлення кредитів, які у свою чергу стимулюватиме інвестиційну активність, що дозволить банкам використати частину вивільнених коштів для кредитування бізнесу; усуне перешкоди для позасудового врегулювання; удосконалить законодавство про фінансовий лізинг; вирішить

питання правозастосування; запровадить інструменти державних гарантій для компенсації зростання у кредитному ризику, створювати довгострокові джерела фінансових ресурсів.

Банківське кредитування є одним з рушіїв економічного зростання, зокрема в країнах з нерозвиненим фінансовим ринком в частині формування фінансової глибини економіки та трансформації заощаджень в інвестиції. Широкомасштабна війна, розпочата Росією проти України у лютому 2022 р., чинить прямий вплив на усі сфери життя суспільства, і по суті, є першим масштабним військовим конфліктом (де задіяні більше сотні тисяч військових з обох сторін) в епоху сучасних фінансових відносин, що базуються на максимізації фінансової інклюзії, фінтеху та “know your client” [2].

Список використаних джерел:

1. Лапішко М., Винник А. Проблеми ринку кредитування України в умовах воєнного стану. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2022. № 3 (31). С. 180-189.
2. Шпанель-Юхта О.І. Особливості банківського кредитування в умовах війни. Економіка та суспільство. 2022. Випуск № 45. URL: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2002/1930>

УДК: 331

ЯКІСТЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Вікторія Фесенко

fesenko.vika@ukr.net

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси, Україна

Науковий керівник: канд. екон. наук Віктор Здір

Дослідження якості життя населення в Україні є актуальним в умовах сьогодення. Адже від якості трудового потенціалу залежить якість життя, а відтак і перспективи розвитку держави. Економічний розвиток будь-якої країни світу залежить від рівня і якості життя населення.

На даний момент українська держава переживає складний період соціально-політичного та економічного розвитку, через повномасштабне вторгнення. Все це поглиблює кризу в країні, зокрема поширює бідність, а також посилює соціальне розшарування суспільства, що призводить до різкого незадоволення рівнем життя населення.

Якість життя – це оцінка певної сукупності умов і особливостей життя людини, а також ступінь задоволеності людини цими умовами. Ні для кого не секрет, що людина страждає від низької якості життя, незалежно від професії, сімейного стану, країни проживання та ряду інших умов. Тому підтримувати високу якість життя необхідно людині постійно. З дитинства людина сама прагне покращити якість життя - здобуває освіту, працює, прагне зробити кар'єру і докладає зусиль для досягнення визнання в суспільстві.

Якість життя людини залежить від потреб та інтересів людей, що свідчать про ступінь їх задоволення. Загалом, потреби та інтереси людей індивідуальні та динамічні, і ступінь їх задоволеності можуть оцінювати лише власники цих потреб та інтересів. Зрозуміло, що якість життя залежить від виконання всіх необхідних умов для загального щастя. Якщо такі умови створені в конкретному регіоні чи країні, якість життя висока, якщо ні – низька.

Основні критерії, від яких залежить якість життя людини:

1. Доходи населення — це сума грошей і матеріальних благ, призначених для підтримки фізичного, морального, економічного та інтелектуального станів людини, та задоволення її потреб.

2. Якість харчування. Враховується калорійність добового раціону і склад продуктів. За всіма нормами, харчування має бути збалансованим, тобто містити всі необхідні компоненти

Наукове видання

**ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ**

Збірник матеріалів
XV Всеукраїнської науково-практичної конференції.
(Черкаси, 19-20 квітня 2023 р.)

Тексти друкуються в авторській редакції

Відповідальні за формування збірника:
Азьмук Надія Анатоліївна
Кузнецова Наталія Богданівна
Боровик Тетяна Михайлівна

Гарнітура Times New Roman. Ум. др. арк. 17,69.

Україна, 18028, м. Черкаси, вул. Вячеслава Чорновола, 243
тел. (0472) 64-10-00; E-mail: public@csbc.edu.ua
URL: [www. http://csbc.edu.ua](http://csbc.edu.ua)